

بررسی وضعیت گردشگری مذهبی ایران

نویسنده:

رضا خادم‌الرضا

مؤسسه
انتشارات آزادی‌اندیشان

۱۳۹۶

شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۸۱-۳۱-۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۰۶۷۲۶
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی وضعیت گردشگری مذهبی ایران / نویسنده رضا خادم‌الرضا
مشخصات نشر	: تهران: آزاد اندیشان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۰ ص.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: گردشگری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Tourism -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: گردشگری -- جنبه‌های مذهبی
موضوع	: Tourism -- Religious aspects
موضوع	: گردشگری -- ایران
موضوع	: Tourism -- Iran
رده بندی دیویی	: ۱۷۱
رده بندی کنگره	: BP ۹۶/۴۱۹۶
سرشناسه	: خادم‌الرضا، ۱۳۵۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیا

www.azadandishanbook.com

نام کتاب: بررسی وضعیت گردشگری مذهبی ایران

مؤلف: رضا خادم‌الرضا

ناشر: آزاداندیشان

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶

قیمت: ۵۰۰۰۰

شابک: 978-600-8581-31-4

مرکز بخش: تهران، خیابان کارگر جنوبی، بین روان‌مهر و لبافی‌نژاد، کوچه سرود، پلاک

۱۰، طبقه همکف، واحد ۲.

تلفن: ۶۶۴۸۲۶۸۳ - ۶۶۹۵۲۳۴۵ - ۶۶۹۶۶۴۳۳ - ۶۶۹۶۶۹۹۹، تلفکس: ۶۶۹۶۷۰۰۰

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه و اهداف
۸.....	مفهوم گردشگری مذهبی
۱۰.....	گردشگری مذهبی: بررسی های قرآنی و روایی
۱۰.....	اثار و بهره های گردشگری مذهبی
۱۳.....	پیشینه ی تحقیقات داخلی و خارج کشور در زمینه ی گردشگری مذهبی
۲۰.....	گردشگری مذهبی در کشورهای اسلامی
۲۱.....	تعریف گردشگری مذهبی
۲۱.....	انواع گردشگری مذهبی
۲۲.....	طول مدت اقامت
۲۲.....	انگیزه ها و اهداف سفر
۲۳.....	میزان سازمان یافته بودن سفر
۲۴.....	ویژگی های گردشگری مذهبی
۲۵.....	خصوصیات گردشگرهای مذهبی
۲۵.....	زیارت و گردشگری مذهبی
۲۹.....	زیارت در تاریخ اسلام و تشیع

۳۲.....	گردشگری مذهبی در ایران
۳۴.....	اعتماد به نفس فرهنگی و دینی
۳۵.....	گردشگری دینی به عنوان واقعیت اجتماعی و فرهنگی
۳۷.....	گردشگری دینی و ارزش‌های معنوی
۳۸.....	گردشگری دینی و شهر زائر
۴۱.....	گردشگری دینی و تبادل فرهنگی
۴۳.....	نار مثبت گردشگری دینی
۴۵.....	پیامدهای منفی گردشگری دینی
۴۷.....	انواع جاذبه‌های مذهبی
۴۷.....	مساجد
۴۸.....	دوره عباسی
۴۹.....	دوره آل بویه
۴۹.....	دوره سلجوقیان
۵۰.....	دوره ایلخانان
۵۱.....	دوره تیموریان
۵۱.....	دوره ترکمانان
۵۲.....	دوره صفویه
۵۳.....	دوره قاجار
۵۳.....	امام زاده‌ها و بقعه‌ها
۵۶.....	شرحی بر برخی از امام زادگان در ایران
۵۹.....	بقعه‌ها:
۶۰.....	آرامگاه‌ها و قبور:

۶۷.....	پیامبران خفته در ایران
۶۸.....	تکیه‌ها و حسینیه‌های قدیمی:
۷۱.....	آتشکده‌ها و آتشگاه‌ها
۸۲.....	صومعه‌ها و خانقاه‌ها
۸۳.....	تعریف خانقاه:
۸۴.....	نخستین خانقاه:
۸۴.....	خانه‌های قلندران:
۸۵.....	مناح اقتصادی خانقاه‌ها:
۸۵.....	برخی از خانه‌های معروف ایران:
۸۸.....	گردشگری خانقاه:
۸۹.....	قابلیت‌ها
۹۰.....	ایران پایگاهی برای شهریان دنیا
۹۱.....	حمایت از بخش خصوصی
۹۳.....	سرمایه‌گذاری در گردشگری مذهبی
۹۵.....	ده جاذبه‌ی برتر گردشگری مذهبی دنیا
۱۰۰.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۱۰۰.....	مقدمه
۱۰۱.....	مدل تجزیه و تحلیل SWOT
۱۰۱.....	بررسی عوامل داخلی در گردشگری مذهبی؛ نقاط قوت و ضعف
۱۰۱.....	بررسی عوامل خارجی در گردشگری مذهبی؛ فرصت‌ها و تهدیدات
۱۰۷.....	استراتژی‌های تهاجمی یا توسعه‌ای (SO):
۱۰۷.....	استراتژی‌های تنوع (ST):

- ۱۰۷..... استراتژی‌های بازنگری (WO)
- ۱۰۸..... استراتژی‌های تدافعی (WT):
- ۱۱۰..... سایر استراتژی‌ها
- ۱۱۱..... نتیجه‌گیری
- ۱۱۲..... راهکارهای موثر دیگر در بهبود و جهت بخشیدن به گردشگری مذهبی
- ۱۱۳..... همکاران، ای موثر در بهبود و جهت بخشیدن به گردشگری مذهبی
- ۱۱۶..... فهرست منابع

www.ketab.ir

مقدمه و اهداف

سفر وازه‌ای کوچک اما پرمعناست که از آغاز آفرینش همراه بشر بوده است. اگر به سفر نام گردشگری نهاده و آن را از منظر اقتصاد مطالعه کنیم با یکی از سازه‌های نوین صنایع در عرصه بین‌المللی روبرو می‌شویم. همچنین موضوع سیاحت و جابجایی در فرهنگ و تمدن اسلامی با اندیشه و باور مسلمانان پیوندی محکم دارد.

گردشگری در جهان به عنوان یک فعالیت اقتصادی، تبلور عینی جریان سرمایه و جابجایی مسافر در حجمی بسیار بزرگ محسوب شده که در دهه‌های اخیر رشد بسیار بالایی داشته است. یکی از رایج‌ترین و قدیمی‌ترین انواع این گردشگری‌ها، گردشگری مذهبی است، که پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های این نوع گردشگری در شهرهای ایران، آوازی بسیار گران بهاست، بر اساس برآوردی این نوع گردشگری ۲۶ درصد از کل گردشگران جهان را به خود اختصاص داده است. براساس نتایج مطالعاتی که انجام شده است، آمار گردشگری مذهبی در سال ۲۰۲۰ به ۱۶۸ میلیون نفر بازدیدکننده گردشگری مذهبی حاصل از این نوع گردشگری هم به ۲۰۰ میلیارد دلار برسد. این پیش‌بینی نشان از رشد سریع گردشگری مذهبی در دنیا دارد.

برای رسیدن به سطح عالی از گردشگری مذهبی در کشور، سیاست‌گذاری‌های درست، تدوین راهبردهای مناسب و کارآمد و برنامه ریزی در این حوزه سیاست‌ها امری ضروری است. یکی از ابعدادی که رسیدن به همه موارد مذکور را در دسترس می‌باشد، برنامه ریزی ارتقای ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های گردشگری با استفاده از برنامه ریزی استراتژیک و بهره‌گیری از روش SWOT می‌باشد. در این کتاب سعی بر آن شده که با استفاده از مدل تجزیه و تحلیل SWOT به درک و شناخت کافی از

نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و بررسی محدودیت‌ها، امکانات، سطح نیازهای گردشگران و به طور کلی وضعیت گردشگری کشور مذهبی ایران پرداخته شود. همچنین:

- ❖ بررسی و شناخت مکان‌های مذهبی کشور
- ❖ ارائه راهکارهایی برای بهبود شرایط و امکانات این مکان‌ها جهت جذب

گردشگران

- ❖ شناسایی جایگاه گردشگری مذهبی در کشور
- ❖ بررسی و شناخت تهدیدها و فرصت‌ها و نقاط ضعف و قوت گردشگری مذهبی کشور و ارائه راهکار برای بهبود نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت جهت بهبود صنعت گردشگری کشور
- ❖ شناسایی مهم‌ترین تنگناها و موانع صنعت گردشگری مذهبی ایران در زمینه‌های جذب گردشگران خارجی و درآمد حاصل از ورود این گردشگران

- ❖ بررسی و تحلیل سیاست‌ها و اقدامات صورت گرفته در ایران برای توسعه گردشگری مذهبی، تاکید بر گردشگری خارجی

مفهوم گردشگری مذهبی

گردشگری مذهبی در زمره قدیمی‌ترین و رونق‌ترین گردشگری‌های گذشته و حال سراسر جهان قرار دارد که دشواری‌های اقلیمی یا بدی آب و هوا نیز مانع آن نمی‌شود و قدمت آن، به قدمت خود فرستگ دینی می‌رسد. در تعریفی از گردشگری مذهبی آمده: گردشگری مذهبی عبارت است از بازدید گردشگران از اماکن مقدس نظیر زیارتگاه‌ها؛ مقابر امم‌مزاده‌ها و نظایر آنها. گردشگران مذهبی، گردشگرانی فرهنگی هستند که برای زیارت اماکن، آثار، یادمان‌های مذهبی، انجام اعمال مذهبی و دینی، ترویج و آموزش در بدران اوقات فراغت در مکان‌ها و مراکز مذهبی جهان سفر می‌کنند. گردشگری مذهبی تمامی مذاهب و ادیان را شامل می‌شود. گردشگران مذهبی ممکن است بارها به زیارت اماکن مقدس بروند و یک بار رفتن به این اماکن، آن‌ها را از مراجعه مکرر متصرف

نمی‌کند. گردشگران مذهبی را می‌توان به دو گروه تقسیم کرد: یکی زائران، یا کسانی که انگیزه آنها از مسافرت، فقط انجام امور مذهبی است، و زمان و مدت اقامت شان، تابع اوقات فراغت نیست؛ و دیگری، گردشگران مذهبی که ضمن انجام زیارت و شرکت در مراسم مذهبی از مکان‌های دیگر گردشگری اعم از مذهبی و غیر زیارتی نیز دیدن می‌کنند و یا به عبارتی دیگر، اهداف مسافرت آنها چند منظوره با اولویت زیارت است. در دسته‌بندی دیگری دو دسته مختلف از جهانگردان روبرو می‌شویم. دسته اول کسانی که از اماکن مقدسه در دین خود بازدید می‌مایند و گروه دوم کسانی که از اماکن مقدسه سایر ادیان دیدن می‌کنند.

گردشگری، دینی و گردشگری مذهبی اکثر مواقع یکسان گرفته می‌شوند و لی با توجه به تعاریف، هر کدام، می‌توان گفت که گردشگری دینی بخشی از گردشگری مذهبی است. خوب می‌شود گردشگری دینی ویژه کسانی است که برای مقصد، ارزش دینی و معنوی قائلند. سفر حج از مثال‌های بارز این نوع گردشگری است. گردشگری مذهبی نیز انواع گوناگونی دارد: گردشگری زیارتی، گردشگری معماری اسلامی، گردشگری تفریحی، گردشگری طبی اسلامی.

- گردشگری مذهبی عبارت است از بازدید گردشگران از اماکن مقدس نظیر زیارتگاهها، مقابر اکابر و نظامیان، اماکن سکران مذهبی، گردشگران فرهنگی هستند که برای زیارت اماکن، آثار، یا مکان‌های مذهبی، انجام اعمال مذهبی و دینی، ترویج و آموزش و گذراندن اوقات فراغت در مکان‌ها و مراکز مذهبی دنیا سفر می‌کنند. گردشگری مذهبی تمامی مذاهب و ادیان را شامل می‌شود.

گردشگران مذهبی را می‌توان به دو گروه تقسیم کرد: زائران یا کسانی که انگیزه آنها از سفر فقط انجام امور مذهبی است و زمان و مدت اقامتشان تابع اوقات فراغت نیست و دیگری، گردشگران مذهبی که ضمن انجام زیارت و شرکت در مراسم مذهبی از مکان‌های دیگر گردشگری اعم از مذهبی و غیر زیارتی دیدن می‌کنند.